

VA-rapport 2003:3

Allmänhetens syn på Vetenskap 2003

Förord

Framtiden byggs av kunskap och lärande. Vetenskapen genererar ny kunskap. Men kunskap blir inte aktiv utan fotfäste hos människor, i deras viljor, tankar, idéer och känslor. För att öka det aktiva kunskapsengagemanget hos de många har den ideella föreningen Vetenskap & Allmänhet, VA, bildats.

Vetenskap & Allmänhet, VA vill främja dialog, öppenhet och förståelse mellan allmänhet – särskilt unga – och forskare. Föreningen arbetar för att åstadkomma samtal i nya former om konkreta frågor som engagerar människor på deras egna arenor. Vad tycker då samtalens presumtiva deltagare? För att utröna detta har VA låtit genomföra ett antal studier.

VA har uppdragit åt Temo att genomföra en opinionsundersökning om allmänhetens syn på vetenskap och forskare. Frågorna har utarbetats av VA och dess referensgrupp för opinionsundersökningar, Björn Fjæstad, Lennart Weibull, Lena Wollin och Ingvar Isfeldt, i samråd med fil dr Arne Modig vid Temo. Undersökningen genomfördes genom tusen telefonintervjuer 29 september till 2 oktober 2003 med ett riksrepresentativt urval av den svenska befolkningen 16 år och äldre. I denna skrift VA-rapport 2003:3 **Allmänhetens syn på Vetenskap 2003** presenteras resultatet av undersökningen och jämförelser med motsvarande undersökning föregående år.

Undersökningen får gärna citeras med angivande av VA som källa. Denna och övriga studier kan också hämtas från www.v-a.se

Det är VAs förhoppning att dessa intresseväckande resultat skall ge vägledning och idéer till många insatser för att stärka VA-dialogen och skapa ett brett kunskapsengagemang.

Vetenskap & Allmänhet, VA i november 2003

Camilla Modéer
Generalsekreterare

ISSN: 1653-6843
ISBN 13: 978-91-85585-06-9 (tryckt)
ISBN 10: 91-85585-06-8 (tryckt)
urn:nbn:se:vetenskapochallmanhet-2003-3 (pdf)

Utgivare: Vetenskap & Allmänhet, VA
Box 5073, 102 42 Stockholm
Telefon: 08-791 29 00
Fax: 08-611 56 23
E-post: info@v-a.se
Webbplats: www.v-a.se

Innehåll

1. Sammanfattning	7
2. Resultatredovisning	11
3. Vilka tycker vad? Skillnader mellan olika demografiska undergrupper	17
4. En jämförelse mellan allmänhetens resultat år 2003 och tidigare mätningar	21

1. Sammanfattning

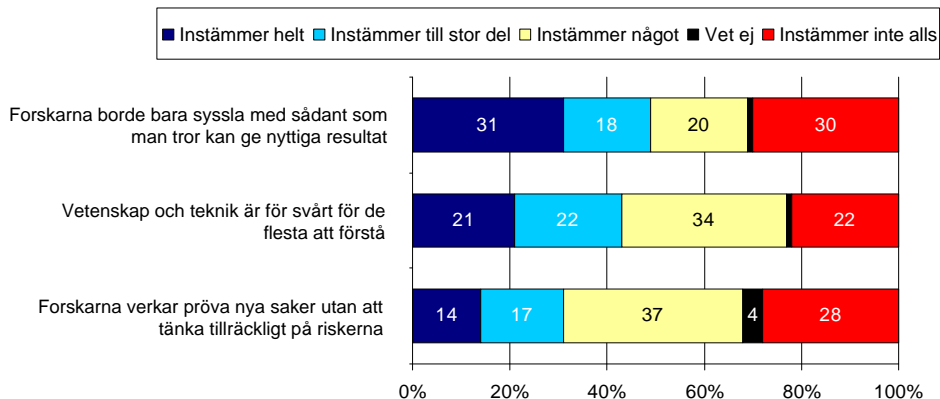
- Svenskarna har en stor tilltro till forskare och forskning...
 - 3 av 4 har ett stort eller mycket stort förtroende för forskare vid universitet och högskolor.
 - 8 av 10 anser att den vetenskapliga respektive tekniska utvecklingen de senaste tio till tjugo åren har gjort livet bättre för oss vanliga människor.
 - 9 av 10 tror att forskningen har goda möjligheter att inom 10 år hjälpa till att bota vissa allvarliga sjukdomar.
 - Stort intresse - nästan 8 av 10 ser populärvetenskapliga program på TV och 7 av 10 brukar läsa artiklar om vetenskap och teknik i tidningar.
- ...men forskningen är inte svaret på allt
 - Endast 35% tror t ex att forskningen har goda möjligheter att inom 10 år hjälpa till att minska världssvälten.
- Ibland vill man att forskningen skall kunna hjälpa men tvivlar på att det går
 - Närmare 9 av 10 anser att det är viktigt att Sverige skall satsa statliga medel på forskning kring effektiva och miljövänliga energikällor...
 - ...men endast 4 av 10 tror att forskningen har goda möjligheter att inom 10 år hjälpa till att bromsa klimatförändringarna..

2. Resultatredovisning

An orange L-shaped decorative line is positioned on the right side of the page, starting from the top and extending downwards, then turning left to extend horizontally across the page.

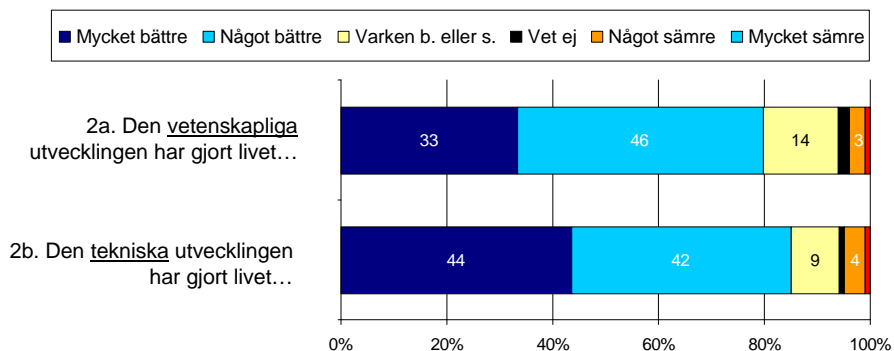
Påståenden om forskare och vetenskap

Fråga 1: Jag kommer nu läsa upp några påståenden som andra människor gjort om forskare. Kan du säga om du instämmer helt...?

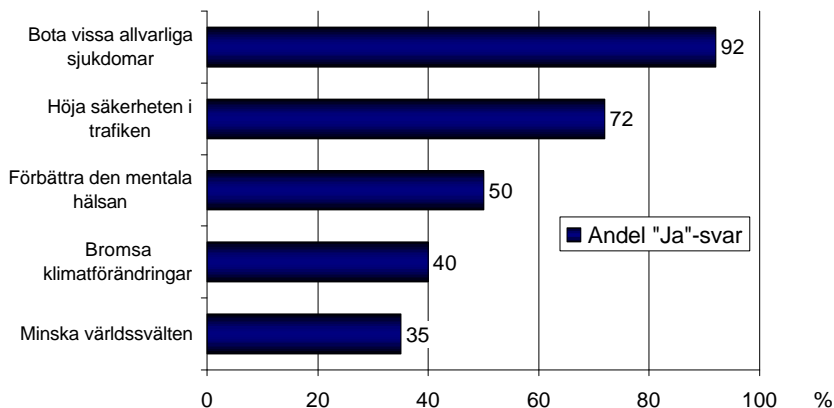
Har den vetenskapliga och tekniska utvecklingen gjort livet bättre eller sämre?

Fråga 2a och 2b: Anser Du att den vetenskapliga/tekniska utvecklingen de senaste tio till tjugio åren har gjort livet bättre eller sämre för oss vanliga människor. Skulle Du säga att den gjort livet...

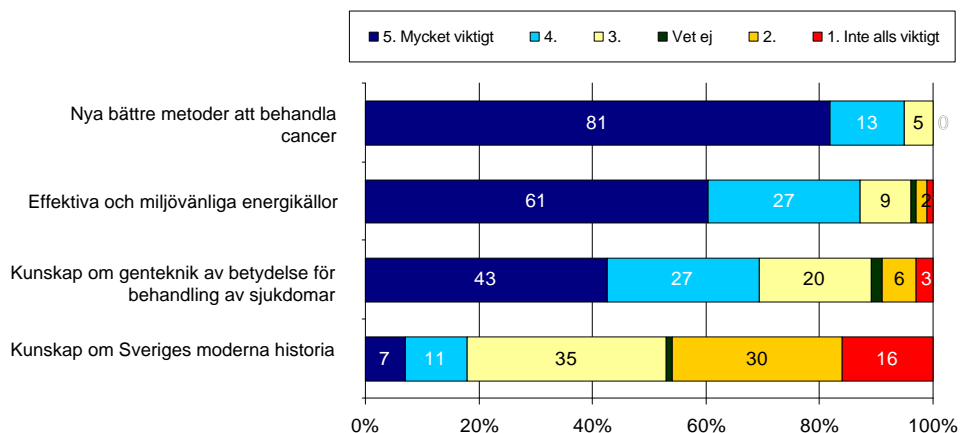
Vilka problem kan forskningen hjälpa till att lösa?

Fråga 3: Tror Du att forskningen har goda möjligheter att inom 10 år hjälpa till att lösa följande problem?

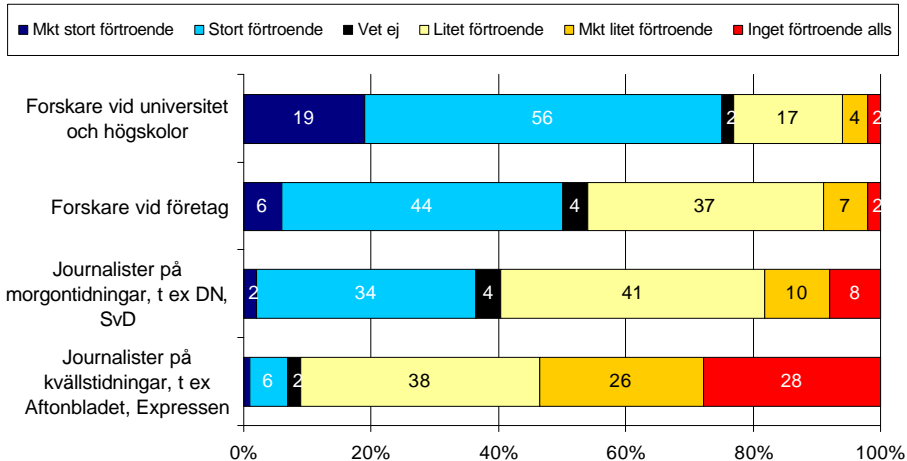
Forskningsområden man bör satsa på

Fråga 4: Jag kommer nu räkna upp några olika forskningsområden. Hur viktigt anser Du det vara att Sverige satsar statliga medel på forskning inom dessa områden? FEMGRADIG SKALA FRÅN 5=MYCKET VIKTIGT ----- 1=INTE ALLS VIKTIGT

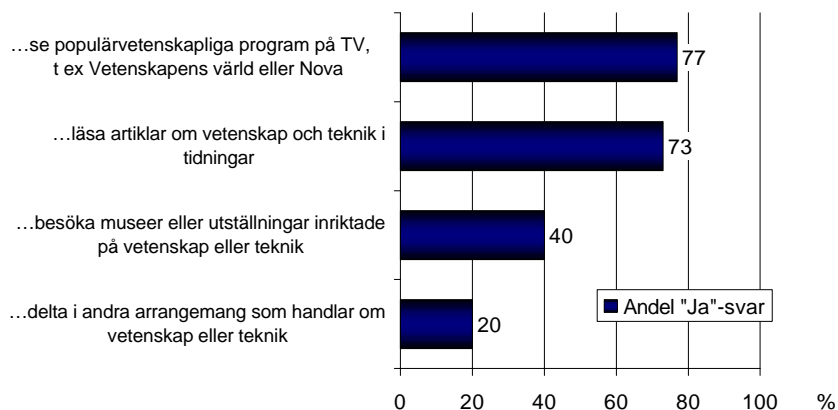
Allmänhetens förtroende för forskare och journalister

Fråga 5: Vilket förtroende har Du för...

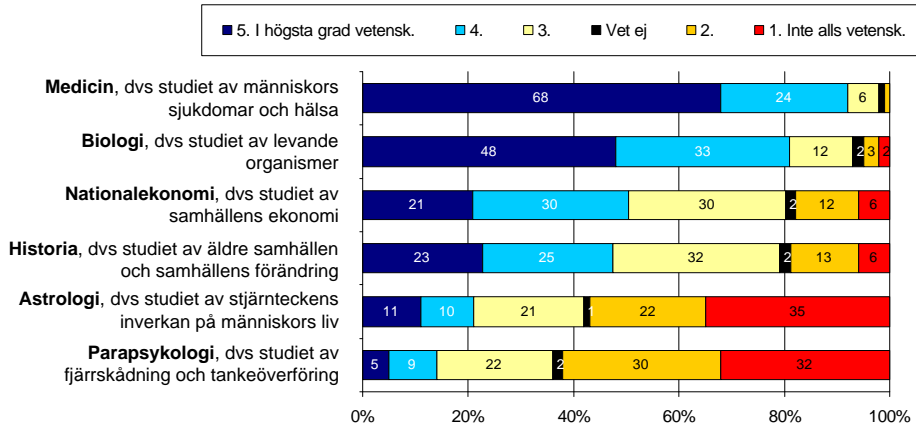
Hur informerar man sig om vetenskap och teknik?

Fråga 6: Brukar Du...?

Vilka områden är vetenskapliga?

Fråga 7: I vilken utsträckning bedömer Du följande områden som vetenskapliga? FEMGRADIG SKALA FRÅN 5=I HÖGSTA GRAD VETENSKAPLIGT ----- 1=INTE ALLS VETENSKAPLIGT

3. Skillnader mellan olika demografiska undergrupper

Skillnader mellan olika demografiska undergrupper

- I detta kapitel jämförs olika demografiska undergrupper mot varandra. Undergrupperna är:
 - Kön
 - Ålder
 - Utbildningsnivå - grundskola, gymnasium samt eftergymnasial utbildning
 - Urbaniseringsgrad - Storstad, stad och glesbygd
- Undergruppernas betydelse/förklaringsgrad:
 - Utbildningsnivån har en mycket stor betydelse för inställningen till forskning
 - Variablerna ålder och urbaniseringsgrad har en viss betydelse
 - Kön har nästan ingen betydelse alls

Demografiska skillnader - kön och ålder

- Män och kvinnor, lika som bär?
 - Män och kvinnor är mycket lika vad gäller synen på forskare och forskning. De har t ex samma åsikter kring hur viktiga olika forskningsområden är, vilka problem forskningen kan lösa, forskningens nytta samt inom vilka områden som statliga medel satsas.
 - Männerna är dock mer aktiva och läser oftare artiklar, besöker oftare museum och ser oftare på TV-program som handlar om vetenskap och teknik.
 - Kvinnorna klassificerar oftare olika områden som vetenskapliga. Exempel på sådana områden är Parapsykologi, Nationalekonomi, Medicin och Astrologi.
- Äldre har större respekt för vetenskap och forskning
 - Den äldsta åldersgruppen (60 år och äldre) tycker oftare att vetenskap och teknik är svårt att förstå. De tycker också oftare att forskarna inte tänker tillräckligt på riskerna.
 - Den ungsta åldersgruppen (16-29 år) anser överlag att det är mindre viktigt att det satsas statliga medel inom de områden som ingår i undersökningen. Vidare anser de oftare att Parapsykologi och Astrologi är vetenskapliga områden och mindre ofta att Nationalekonomi är ett vetenskapligt område.
 - Följande varierar mer tydligt över samtliga åldersgrupper:
 - Att forskare bör syssla med sådant som ger nyttiga resultat (en vanligare åsikt med ökad ålder).
 - Intresset för att se populärvetenskapliga program på TV, t ex Vetenskapens värld eller Nova ökar med ökad ålder.

Demografiska skillnader - utbildning

- Utbildningsnivån har störst betydelse
 - Utbildningsnivån är den variabel som har i särklass störst betydelse för synen på vetenskap/forskning. Mönstret är också väldigt tydligt. Med det menas att om lågutbildade* tycker en sak och högutbildade* en annan så hamnar de med en medellång utbildning* alltid mitt emellan.
 - De mest markanta skillnaderna är att lågutbildade...
 - ...mycket oftare än högutbildade tycker att vetenskap och teknik är svårt att förstå. De tycker också oftare att forskarna inte tänker tillräckligt på riskerna och att de bara bör syssla med sådant som ger nyttiga resultat.
 - ...ser det som mindre viktigt att det satsas statliga medel inom de områden som ingår i undersökningen. Det enda undantaget är Cancer som de tycker är lika viktigt som andra.
 - ...har ett mycket lägre förtroende för morgontidningar, t ex DN, Svenska Dagbladet.
 - ...är mindre "aktiva", d v s de läser mer sällan artiklar, besöker mer sällan museum och ser mer sällan på TV-program som handlar om vetenskap och teknik.
 - ...oftare anser att Astrologi är ett vetenskapligt område.
 - ...mindre ofta anser att Nationalekonomi, Medicin, Historia och Biologi är vetenskapliga områden.

*låg utbildning = endast grundskola, medellång utbildning = gymnasium,
högutbildade = eftergymnasial utbildning

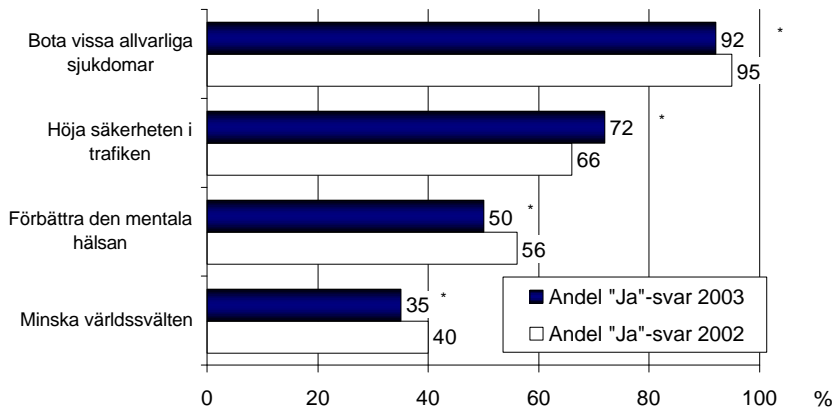
Demografiska skillnader - urbaniseringsgrad

- Storstad, stad och glesbygd, fler likheter än olikheter
 - Även om glesbygdsbefolkningen har geografiskt längre till "vetenskaps- och forskningsvärlden" än stadsbor så är likheterna fler än olikheterna. T ex så har man samma inställning till att den vetenskapliga och tekniska utvecklingen gjort våra liv bättre. Man tycker också att statligt stöd till olika områden är ungefär lika viktiga och man läser lika ofta artiklar och ser på TV-program som handlar om vetenskap och teknik. Vissa skillnader finns dock och exempel på sådana är:
 - På glesbygden anser man oftare att forskare verkar pröva nya saker utan att tänka tillräckligt på riskerna.
 - I storstäderna har man ett större förtroende för forskare vid universitet och högskolor. I storstäderna anser man också oftare att Biologi, Historia och Medicin är vetenskapliga områden.

4. En jämförelse mellan allmänhetens resultat år 2003 och tidigare mätningar

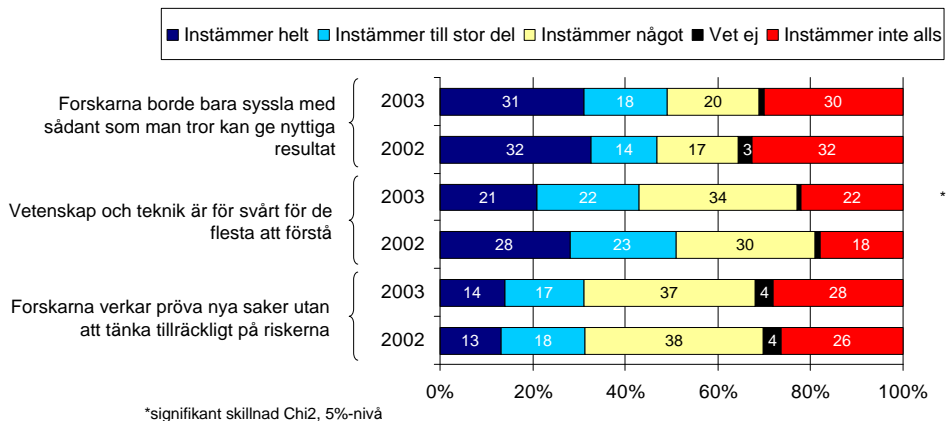
Vilka problem kan forskningen hjälpa till att lösa?

Fråga 3: Tror Du att forskningen har goda möjligheter att inom 10 år hjälpa till att lösa följande problem?

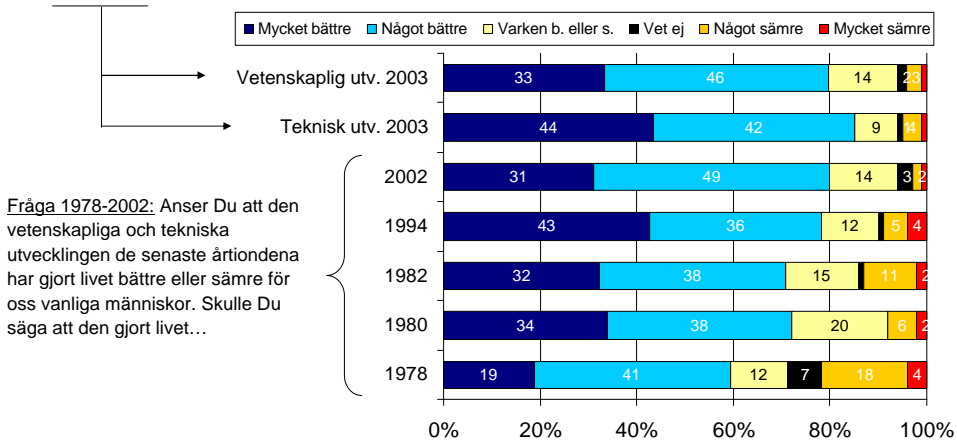
Påståenden om forskare och vetenskap

Fråga 1: Jag kommer nu läsa upp några påståenden som andra människor gjort om forskare. Kan du säga om du instämmer helt...?

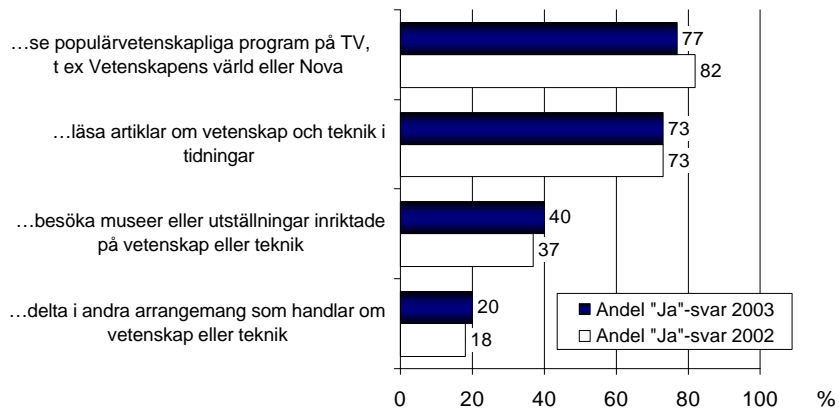
Förtroendet för den vetenskapliga och tekniska utvecklingen

Frågor 2003: Anser Du att den vetenskapliga RESPEKTIVE den tekniska utvecklingen de senaste tio till tjugo åren har gjort livet bättre eller sämre för oss vanliga människor. Skulle Du säga att den gjort livet...

Hur man informerar sig om vetenskap och teknik

Fråga 6: Brukar Du...?

VA-Rapporter

- 2002:1 Vad tycker folk i andra länder?
- 2002:2 Allmänhetens syn på vetenskap
- 2002:3 Forskares syn på samtal med allmänheten
- 2002:4 Ungas syn på vetenskap

- 2003:1 Vetenskapen i Samhället
 - resultat från SOM-undersökningen 2002
- 2003:2 VA-studier under luppen:
Synen på vetenskap 2002
 - en analys
- 2003:3 Allmänhetens syn på Vetenskap 2003
- 2003:4 Forskares syn på Vetenskap och Allmänhet
 - intervjuundersökning 2003
- 2003:5 Forskares syn på samtal med Allmänheten
 - en fokusgruppsstudie
 - Delrapport

Föreningen Vetenskap & Allmänhet, VA, vill främja dialog, öppenhet och förståelse mellan allmänhet och forskare. VA vill inspirera till samtal om forskning och skapa nya mötesplatser på oväntade arenor kring engagerande frågor. Alla skall kunna möta forskare för att utbyta idéer och bättre förstå forskningens resultat, arbetet för att nå dit och vetenskapens roll i samhället.

Föreningens mål är att

- öka kontakterna och utbytet av idéer mellan allmänhet och forskare
- öka allmänhetens kunskap om forskningens metoder och resultat
- utveckla forskarnas lyhördhet och förståelse för allmänhetens frågor om och oro för forskning
- bygga regionala, nationella och internationella nätverk för erfarenhetsutbyte och möten.

Verksamheten inriktas mot tre områden:

- **Kunskapsbyggande** om gränssytan mellan allmänhet och vetenskap genom opinionsundersökningar och studier om vad allmänheten, ungdomar och särskilda grupper anser om forskning och hur forskare ser på dialog med allmänheten
- **Samtal mellan forskare** och allmänhet; att katalysera eller i egen regi prova okonventionella former, arenor och teman
- **Erfarenhetsförmedling** av metoder, former och teman för samtal och spridning av kunskaper från studierna

Vetenskap & Allmänhet, VA bildades 2002 och har under de första verksamhetsåren genomfört ett antal studier och undersökningar, provat annorlunda samtalsformer och olika metoder för erfarenhetsförmedling, framför allt via Internet. Resultaten presenteras på föreningens webbplats: www.v-a.se.